Ч. 188. Чернівцї, вівторок дня 27. серпня (8. вересня) 1896. Рочник XII.

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ виносить
на цїлий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . . 1 „ — „
для заграницї 20 рублїв або
40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр.
в бюрі ґазет Л. Горовіца в
Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ

щодня кромі недїль і руских сьвят о год. 5. по пол.

Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2.)

Оголошення приймає ся за оплатою 6 кр. від стрічки; а в „Надїсланім“ по 10 кр. від стрічки.

„Ефемеричні успіхи нової ери“.

IV.

Перейдїм тепер дальше на поле шкільництва середнього і народного. До нової ери Русини вдоволяли ся одною рускою ґімназиєю у Львові, рускими клясами рівнорядними в Перемишли, мішаною рускою школою взірцевою (де вчили ся разом хлопцї і дївчата) при мужескій семинариї львівскій і 4-клясовою мішаною школою ім. Маркіяна Шашкевича у Львові, а при семинариях учительских в Тернополи та Станїславові було по одній клясї рускій вандрівній, се-б то, що першого року була 1. кл., другого — II. кл. а І-ої вже не було, третього — III. кл., а І. і II-ої не було, четвертого — IV-та, а не було вже І., II. і III-ої, відтак слїдуючого року знов була І. кл. і т. д. Така аномалїя педаґоґічна і дидактична тревала кільканайцять лїт, хоч на се звертало ся бачність тодїшнього посла Ковальского. Взагалї окрім Львова не було на всїй австрийскій Руси рускої ґімназиї окрім львівскої в цїлій Галичинї не було чотироклясових руских шкіл народних окрім у Львові, а на всїй австрийскій Руси не було нї одної 4-клясової школи рускої для дївчат.

За „нової ери“ обставини сї змінили ся в користь Русинів. З руских кляс рівнорядних при ґімназиї в Перемишли, заведених там наслїдком домагань п. Романчука в гал. соймі, утворено окрему II. руску ґімназию (а про се мусїв таки подбати п. Барвіньский, поставивши в соймі і відповідне внесенє, дарма що був тодї ще в соймі п. Романчук). В Коломиї утворено третю руску ґімназию на разї в формі кляс рівнорядних при тамошній ґімназиї польскій з окремим управителем. Сї рускі кляси рівнорядні будуть перемінені в окрему руску ґімназию (до чого вже непотрібно ухвали соймової), скоро лише стане потрібний на руску ґімназию будинок. При львівскій рускій ґімназиї знесено вправдї приготовляючу клясу, позаяк до тамошної ґімназиї молодїж підготовляють руска школа взірцева і школа ім. М. Шашкевича, але за те заведено кляси приготовляючі в Перемишли і Коломиї, де нема 4-клясових руских шкіл народних, отже де молодїж не мала нагоди приготовити ся відповідно до рускої ґімназиї.

Так само помножено за „нової ери“ число народних шкіл руских. При женьскій семинариї учительскій у Львові заведено 4-клясову руску школу взірцеву для дївчат, при семинариях учительских в Тернополи і Станїславові 4-клясові рускі школи для хлопцїв. В Самборі входить з сим роком в житє руска школа взірцева, а через два роки вийде в житє така школа при семинариї мужескій в Сокали.

В радї шкільній краєвій засїдав до недавна з Русинів лише заступник гр. к. ординарияту, а від трьох лїт зпоміж двох членів наукового заводу предкладаних Видїлом краєвим, а іменованих цїсарем засїдає п. Барвіньский і його заходам яко члена Ради шк. кр. і яко посла треба в головній мірі приписати сї придбаня на поли руского шкільництва, як і сю обставину, що чимало професорів і катехитів народцїв заняло в школах важні становища, що наші опозицийники називають карерою, дарма, що самі домагають ся також „посад“ для Русинів.

Окрім того і для руского шкільництва на Буковинї настали лїпші часи аж в „новій ері чи за „нового курсу“, коли сими справами заняли ся ревно тамошні посли др. Стоцкий і проф. Піґуляк, а в сих змаганях допомагали їм таки лише пп. Барвіньский і Вахнянин, „на власну руку“, позаяк п. Романчук (як ми про се писали при иньшій нагодї), заявив д-ру Стоцкому іменем руского клюбу, котрого ще тодї був предсїдателем, що передовсїм мусимо (клюб рускій) заняти ся галицкими справами, а п. Підляшецкий додав, що не можемо удавати ся до правительства, бо „ану-ж воно зробить яку „концесию“, а ми може ще будемо мусїли перейти в опозицию!“

Отже заходами сих новокурсників засїдає в буковиньскій радї шк. кр. проф. Піґуляк, а референтом для руских шкіл тамже єсть проф. Попович, що єсть також інспектором руских шкіл народних. Вправдї звикли наші опозицийники вважати се покликанє Русинів до ради шк. кр. „синекурою“, „карерою“ і т. д., вправдї голос

З любови.

За А. Додетом переповів В. Щурат.

В однім французкім письмі читаємо таке: Судия Ілія Жерард, війшовши нинї рано до свого кабінету в палатї справедливости, застав на столї акти. Увага „дуже пильне“ була підчеркнена червоним олївцем. Судовий писар пояснив, що ті акти приніс перед хвилею один з секретарів прокуратора республики й просив пана судию взяти ся до сеї справи енерґічно. Переглянувши поперед всего докладно списані в актах подробицї, урядник взяв ся до дїла. Перше, що впало єму в руки, був рапорт попереднього дня, що его списав комісар.

В нїм стояло:

„Нинї в ночи, коло мосту Біллянкур, один перевізник видобув з Секвани труна молодої, гарно прибраної женщини. Під лївою грудию була в неї глубока і широка рана. Риси лиця, згрубілї в наслїдок довгого пробуваня в водї, змінили ся так, що й годї було їх пізнати.

В кишенях одежі не знайшли нїяких предметів, нїяких леґітімацийних паперів. Одинокими знаками, що могли навести на який слїд, були дві букви на білю Л. В.

Після оглядин тїла показало ся, що ту женщину хтось пробив штилетом або ножем, а потім вкинув у воду. Всякі слїдства остали на разї безуспішні. Трупа женщини не пізнав нїхто.“

По тім короткім рапорті судия взяв до рук лист заадресований до префекта полїциї, а писаний три недїлї тому назад. Якийсь офіцир доносив, що з его дому щезла учителька его доньки, анґлїчанка, панна Лукія Вольней.

„Від хвилї — писав він — коли та особа війшла в мою родину, єї поведене не будило нїякого підозріня; аж одної днини, вийшовши на просьбу моєї доньки за справунками, вона не вернула домів.“

Між документами були також протоколярні зізнаня якогось нотариялього депендента з дїльницї Монсо, Роля Берте, що его кілька разів бачили вечерами під домом офіцира, де він хотїв бачити ся з Лукією Вольней. Увязнений в добу по віднайденю трупа, він заявив без ваганя, що був нареченим учительки і мав саме вже з нею оженити ся, коли та несподївано щезла.

„З дивного складу обставин — такий був один уступ протоколу — як і з загадочного поведеня Роля Берте можна чейже льоґічно виснувати здогад, що видобута з води женщина є Лукія Вольней, а Роль Берте — єї убійця.“

Щоб мати кріпшу основу в своїх здогадах, урядник постановив подрібно висповідати чоловіка, на якого спадало таке важке підозрінє, і в тїй цїли казав его прикликати.

По хвили жандарм привів до кабінету молодця.

Був скований.

Гарне лице і погідні, хоч і жалісні очи, робили его невимовно симпатичним.

— І сей чоловік мав би бути убійця? — подумав судия. — Але-ж се неможливе! — і набрав переконаня, що скоро-б він і допустив ся такого злочину, то міг би се зробити з одної хиба заздрости, в шаленім гнїві, але нїколи з розвагою.

Отже казав его розкувати, віддалив жандарма і зачав слїдство. По звичайних питаних о прізвище, вік, рід заняття, на які Роль Берте відповідав зі спокоєм і з повною свободою ума, судия сказав:

— Ви знаєте, о який злочин вас посуджують?

— Знаю, пане.

— Що-ж можете сказати в своїй оборонї?

Він мовчав кілька хвиль, як коли-б в мисли повтаряв ті слова; вкінци промовив ледви чутним голосом:

— В своїй оборонї не скажу нїчого.

Судию, що сподївав ся на се питане рішучого заперечення, здивувала ся відповідь.

— Отже ви признаєте ся до вини.

— Як гадаєте.

— Як то, як гадаєте? Чи ви кпите собі з мене?

K.K. ZEITUNGS

члена буковиньскої ради шк. є 1/9, а галицкої 1/12 цілої ради, однак можна би виказати численними фактами, що голоси єї були нераз у важних справах рішучі.

На останку ще й се навести треба, що з сим роком шкільним відкрита вже перша руска кляса рівнорядна при німецкій ґімназиї в Чернівцях яко засновок першої рускої ґімназиї на Буковині.

Успіхи шкіл залежать чимало і від книжок шкільних. А вже-ж кождий, що осуджує справи хоч троха предметово, без упередженя, мусить признати, що від р. 1892 виготовлено всї рускі книжки для шкіл народних, рускі читанки для ґімназий і деякі иньші учебники і що всї ті нові учебники рускі без міри більшу мають вартість як давнїйші. До того-ж заведенє фонетичної правописи незвичайно улекшило науку рускої мови і усунуло ту самовільність, яка доси в тій науцї проявляла ся. Не достає ще вправдї тут і там відповідних сил учительських, — однак з часом і сї недостачі поповнять ся, а коли наука відбувати меть ся якийсь час на основі нових книжок шкільних, то й проявлять ся відповідні успіхи. Всякий мусить признати в книжках шкільних що-до мови, що-до змісту, що-до поземи наукового і методи укладу великий поступ в порівнаню з дотеперішними, а сим осягнено також великий успіх в рускій лїтературі педаґоґічній, доси на жаль так убогій і занедбаній.

А коли ми доторкнули ся справи розвитку і поступу лїтературної мови рускої, то годї тут обминути „Вістник законів державних“, в котрім появляють ся в перекладї рускою мовою всї закони державні і розпорядженя центрального правительства. Хто хоч поверховно приглянув ся сему виданю, мусить признати, що воно має велике значінє для вироблення наукових висловів правничих, технїчних, промислових і т. п. До недавна спочивала редакция в руках Івана Головацкого, котрий видавав сей „Вістник“ язиковою мішаниною виробленою нашими москвофілами, „особымъ русскимъ языкомъ“. Само про себе розуміє ся, що дотеперішне виданє „Вістника законів державних“ анї на пядь не посунуло розвитку нашої мови вперед, воно придатнє хиба „мишам на снїданє“ або Бойкам „на бриндзю“. Значінє сего видання почували наші передові люди і в вісїмдесятих роках пок. др. Омелян Огоновский іменем товариства „Просьвіта“ робив у Відни заходи, щоби редакцию віддано якому знавцеви рускої мови. Заходи сї показали ся безуспішними, позаяк Івана Головацкого а з ним і „язичіє“ у Вістнику з. д. піддержував гофрат Ковальский і б. секцийний шеф у мінїстерстві внутр. справ Ерб. Аж з новим роком повело ся таки нікому иньшому, лише п. Барвіньскому довести до того, що редактором сего Вістника став др. Олександер Кулачковский. Не знаємо, чи редактори „Дѣла“ задали собі стільки труду, щоб хоч троха уважно переглянути дотепер видані випуски „Вістника“, а коли так, то нехай же скажуть, чи се також „ефемеричний успіх нової ери чи там нового курсу“, чи се має свою певну і тревалу вартість?!

Так само небавом має бути полагоджена справа редактора Вістника законів краєвих для Галичини і Буковини в рускій мові.

Не хочемо тут дальше наводити успіхів осягнених ще дорогою адмінїстративною, як постепенне заведенє руских написів на староствах, судах, желїзницях і т. д. (наші опозицийники витали се також насьміщливо: „овва! скринки почтові!“), порученє термінольоґії правничої д-ра К. Левіцкого до ужитку урядового, розпорядженя що-до уживаня в урядах руского язика і письма і т. п. Не хочемо також впевняти, наче-б сими придбанями вже вдоволено всїм домаганям і потребам культурним і національно-політичним руского народу. До сего можна віднести слова віденьского дописувателя „Дѣла“ (п. Романчука), що в січни р. 1892, коли всїх тих придбань, які ми в наших статях навели, ще не було, написав: „Се був початок нової полїтики супроти Русинів, завдаток нам даний, а ми не перестанемо добивати ся всїх тих прав, які конституция австрийска признала всїм народам державы. Осягненє тих прав і відповідного нашому народному достоїнству становища в державі — буде залежати найбільш від розважного, консеквентного і дїяльного поступованя цїлої рускої суспільности, а передовсїм руских послів.“

В чім же-ж мало проявити ся се розважнє, консеквентнє і дїяльне поступованє цїлої рускої суспільности і руских послів? — в тім іменно, щоби руска суспільність відповідно користувала ся сим завдатком нам даним, сими придбанями, які ми постепенно осягали, а тим самим також поступала вперед у своїм культурнім розвитку, набирала сили і сьвідомости, щоби могла відтак добивати ся дальших прав. Руска суспільність повинна була тямити, що Чехи, котрих наші опозицийники звикли були до недавна ще вважати прикладом до наслїдованя, не зразу осягнули таке число ческих шкіл, яке нинї мають, не зараз дістали ческий унїверситет, ческу академию наук, а ще й до нинї при всїй своїй силї і сьвідомости не мають ческої мови у внутрішнім урядованю. Руска суспільність не брала собі прикладу з Чехів, як вони дорожать кождим хоч би найдрібнїйшим придбанем, що їх посуває в національнім, полїтичнім і культурнім розвитку о один ступінь вперед, як вони пядь за пядию здобувають собі що раз міцнїйше становище тим способом, що відповідно уміють користувати ся осягненими раз придбанями. Опозицийна частина нашої суспільности і руских послів не зрозуміла своєї задачі і не доросла до ролї розумної і поважної опозициї. Наші опозицийники своїм поступованєм показували лише, як страшно наша суспільність „скацапіла“, як мовляв пок. Д. Гладилович; вони переняли у всїм тактику у москвофілів і їх органів. Само про себе розуміє ся, що для москвофілів такі придбаня як руска катедра історії, обсаджена ще до того Українцем, рускі школи, підмоги для наукового товариства ім. Шевченка, і т. п. не тільки не мають вартости, але навпаки вони для москвофілів шкідні, позаяк розвиток національний і культурний руского народу — се смерть для москвофілів. Тим

— Боже борони, але щось иньшого я міг би сказати! Скоро горяча любов, якою я палав для неї, моя минувшість без плями, чесність моєї родини, і старанне вихованє, яке вона менї дала, не вспіли повстримати фатального підозріня, викликаного складом обставин, то на що-ж здасть ся тут моя оборона?

— Все таки я вельми рад би єї почути, — сказав судия.

— Слаба була-б моя оборона, бо не маючи спроможности докладно означити день і годину злочину, я не був би в силї виказати своє alibi.

— Але-ж я на основі вашого щирого оповіданя міг би припускати, що не ви убили Лукію Вольней?

На ті слова Роль Берте зітхнув лише важко, впав на найблизше крісло і з стоном промовив:

— Не маю нїчого сказати.

— Будьте осторожні, раджу вам, бо се вже признанє.

— Признанє, най буде! — відповів з'їдливо Роль Берте, випрямив ся і — як коли-б блисла єму нова думка, сказав:

— Напишіть, що се, я вбив ту женщину. Я любив єї; обіцювала вийти за мене. В останній хвили хотїла взяти своє слово. Я молив єї, щоб не опустила мене, пригадав їй всї докази любови, які від мене приймила. Я серед слїз розпуки падав перед нею на землю і се не тронуло єї. Тодї шалений гнів перемінив мою лагідність у звірячість, я вбив нещасну і переражений вкинув єї в Секвану, щоб затерти всї слїди злочину.

— Так, справдї, се все й представляє ся — сказав судия — але деякі подробицї будьте ласкаві поясніть менї ще.

— Се вже злишне, пане — запротестував обжалований — я все сказав, що мав лише сказати, більше з моїх уст не вчуєте нїчого.

І він лишив ся при своїй постанові. Нї сего дня, нї пізнїйше не можна було видобути з него слова: монотонне „нїчого більше не скажу“ повтаряв раз-по-раз. Треба було застановити слїдство.

Газетярска звістка доносить, що убійця Лукії Вольней викритий. Звістку повторили другі заграничні ґазети, прикрашуючи єї найрізнороднїйшими романтично-драматичними додатками. Роль Берте став смутним героєм дня. Публика нетерпеливо вижидала кінця справи, пересьвідчена, що обжалований не поскупить ся перед судовими кратками поясненями, яких не зложив у слїдстві.

Від трох недїль Роль Берте ждав у тюрмі засуду, аж одного дня в хвили, коли слїдчий судия Ілїя Жерард, втомлений цїлоденною працею, брав ся вже виходити, заявив слуга, що якась женщина хоче з ним говорити. Казав єї просити з тою кріпкою постановою, щоб відправити єї як найскорше, та, глянувши на гостю, змінив мимохіть свій намір. Була се молода особа, бльондинка, висока, делїкатна, чудової вроди, добірно, хоч і скромно прибрана.

— Чим можу вам, панї, служити? — спитав з куртоазиєю поконаний гарними очима, що сьміливо дивили ся на него і просив єї усїсти.

— Чи се ви, пане судия, слїдите справу Роля Берте?

— Так, панї.

— Отже приходжу остерегти вас перед смутною похибкою, яку ви, пане судия, могли-б поповнити. Я Лукія Вольней.

Судия жахнув ся.

— Як то, Лукія Вольней, то хиба вона не вбита?

— Хиба що нї, скоро бачите єї живу перед собою.

— А женщина, що єї знайшли в Секванї?

— Люди помилили ся і так само, помиливши ся, обжалували Роля Берте о убійство.

— Але-ж він сам признав ся.

Здивуванє виступило на лице Лукії.

— То сказав неправду, скоро признав ся до злочину і я не можу пояснити собі, в якій цїли збрехав. Кажіть єму, пане, зараз тут явити ся: нехай витолкує ся.

Судия вислухав ради і післав за обжалованим. Минула година. Тимчасом Лукія оповіла, як в сварцї з нареченим, припускаючи, що він

то вони не тільки нехтують такими придбанями, але навіть такими, як „Днїстер“, проти котрого безнастанно риють, дарма що там допущено навіть Маркова! Отже нїчого-дивного, що москвофіли трубіли на весь сьвіт, що „успіхи нової ери чи нового курсу“ не мають ніякого значіня і вартости. Сю тактику переняли від москвофілів опозициєники-народовцї, „Дѣло“, і п. Романчук, вмавляючи в руску суспільність, що се „дрібні і хвилеві користи“, „ефемеричні успіхи“, що „ті здобутки могли бути при иньших обставинах хосенні, а при теперішних вони втратили свою вартість“, а поклики опозицийників „овва, що там паралелька“, „овва, написи на скринках почтових“ і т. п. стали стереотипними, а таким маловаженєм або нехтованєм неодин опозицийник здобуває собі славу великого патріота. А тимчасом руска суспільність покаже лише тим свою зрілість полїтичну, коли приналежно користувати ме ся сими придбанями, а тим способом також причинить ся до зміцненя національного розвитку і до поступу руского народу.

Загальні збори тов. „Руска Школа“*)

(Дальше).

Секретар товариства проф. Клим відчитав від видїлу два внесеня, а іменно 1), щоби нововибраний видїл подав до краевого сойму петицию в справі остаточної реґуляциї платні учителїв народних. Над сим внесенем вивязала ся довша дискусия, в котрій забрав передовсїм слово уч. Дарій Пігуляк з Лашківки, замічаючи, що краевий сойм мабуть задля браку фондів не зможе так скоро приступити до підвисшеня платнї учителям, тож він вносить, щоби видїл вправдї домагав ся підвисшеня платнї, але щоби на випадок браку фондів рускі посли старали ся що найменьше о підвисшене дорожняного додатку, котрий тепер виносить для учителїв, що мають помешкане, 50 зр., а для всїх иньших 75 зр. Учитель Недїльский і надучитель Савіцкий були тої гадки, що не треба просити о підвисшене дорожняного додатку, бо в такім разї сойм готов ним збути учителїв, а не приступити зовсїм до реґуляциї платнї. Отже поставили внесене, щоби в петициї домагати ся лиш остаточної реґуляциї платнї. Учитель Ілюк підніс, що петициями учительство ледви чи дійде до цїли, бо вже не раз вношено в сїй справі петициї, а не осягнено ними нїчого, тож вносив, щоби з отворенем сойму вислати від видїлу товариства депутацию до президента краю та до сойму. Секретар Клим спротивив ся сему внесеню, підносячи, що і президент краевий і сойм прихильні цїлій справі, а коли тепер заносить ся на підвисшене платнї урядникам державним і коли о те саме старае ся видїл краевий для своїх урядників, то сойм не зможе відказати сего учителям народним. Розходить ся лиш о те, щоби справу приспішити, отже секретар підпирае внесене видїлу: обмежити ся в справі реґуляциї платнї на саму петицию, а коли-б не було надії на успішне залагоджене справи, то нехай члени видїлу товариства і посли до сойму краевого, панове Пігуляк і др. Стоцкий приватно своїм впливом постарають ся бодай о підвисшене дорожняного додатку. По поясненю п. Пігуляка, що він і сам не ставив такого внесеня, щоби в самій петициї просити формально о підвисшене дорожняного додатку, замкнено над сею справою дебату і принято внесене видїлу одноголосно.

Далї предложив секретар товариства зборам отсе внесене видїлу: видїл признаючи великі заслуги около руского шкільництва послам пп. Пігулякови, д-ру Стоцкому і Вахнянинови, рішив предложити сї їх заслуги сьвітлим зборам до оцїненя. Що ті панове для руского шкільництва зробили і роблять, всїм нам добре відомо і нема, здае ся, потреби все те тут вичисляти. Також загально звісно, що посол до ради державної п. Вахнянин іменно сего року доложив всїх своїх старань около заснованя руской ґімназиї в Чернївцях, як неменьше около піднесеня руского шкільництва на Буковинї взагалї. Сей вп. посол боронив сего року чести нашого найбільшого буковиньского поета Осипа Федьковича против гидких напастий посла Цуркана так мужно, що ми з радостию повинні пошанувати его дїяльність, а то тим більше, що наші противники цїлком несправедливо відважили ся запротестувати против его вмішуваня в буковиньско-просьвітні справи. Видїл вносить проте: сьвітлї збори зво ять іменувати сих трьох вп. панів почетними членами товариства „Руска Школа.“ Се внесене видїлу принято через акламацию.

Опісля приступлено до дальшої точки дневного порядку, а то до вільних внесень членів товариства.

Надучитель Савіцкий предложив зборам отсї три внесеня: 1) щоби товариство „Руска Школа“ видавало для руского учительства педаґоґічний листок; 2) щоби в бібліотецї кождої руской народної школи находив ся словар Желехівского і 3) щоби в новім накладї „Німецкого-учебника“ Рота-Глїбовицкого для шкіл народних ч. І. і ІІ. находили ся при кінци в словарци і ті слова, котрі подибують ся в 1. части читанки для шкіл народних Омеляна Поповича, а яко слова меньше зрозумілі вимагають конечно поясненя.

Над поодинокими сими внесенями вивязала ся ширша дискусия. Що-до першого внесеня виказував п. Савіцкий, що руске учительство на Буковинї не мае свого фахового орґану, де би могло дальше образуватись і обговорювати свої справи. Зі взгляду на значне число руских учителїв в краю могла би така часопись удержатись, а коли-б се зі взглядів материяльних показало ся таки неможливим, то добре було би бодай поміщати від часу до часу педаґоґічно-дидактичні уступи в ґазетї *Буковина.* Учитель Ілюк був за тим, щоби не впрошуватись до ґазети, котра мае иньшу цїль, полїтичну, а продовжати педаґоґічну часопись „Руска Школа“, видавану свого часу проф. д-ром Стоцким. — Учитель Недїльский вносив, щоби новий видїл віднїс ся в сїй справі до поодиноких філїй товариства, а вислухавши їх гадку в тім взглядї, порішив справу остаточно. Секретар Клим був за тим, щоби цїлу справу здати просто на новий видїл, а сей мае обдумати і залагодити справу так, як лише можливо. — Учитель Пігуляк виказував, що задля недостатку гроший годї видавати самостійну педаґоґічну часопись; проте було би добре, щоби учительство від часу до часу посилало свої статї дидактично-педаґоґічні на руки центрального видїлу товариства, а сей мав би постарати ся далї о їх видруковане в осібній рубрицї ґазети *Буковина,* бо-ж і німецкі черновецкі часописи, як Buk. Nachrichten і Buk. Rundschau поміщають від часу до часу в такій осібній рубрицї педаґоґічні статї. — Гадку п. Пігуляка підпер голова товариства, указуючи на убогі фонди, задля яких товариство мусїло продовжене перших двох випусків педаґоґічної часописи „Руска Школа“ залишити, що тим більше треба тепер взяти під увагу, позаяк товариство вичерпало майже всї свої фонди в користь руской бурси в Чернївцях. — Надучитель Івасюк, подїляючи також гадку п. Пігуляка, вказував на те, що в такій шкільній рубрицї *Буковини* могли-б містити ся не тілько фахові статї, але й взагалї всякі справи, що дотичать учительства і шкільництва. — По замкненю дебати над сею справою принято внесене п. Пігуляка.

(Конець буде).

*) Гл. *Буковина* ч. 181.

НОВИНКИ.

Чернївцї, дня 7-го вересня 1896.

Є. В. Цїсар перебувае — як звістно — тепер в Галичинї на маневрах. Населене витае цїсаря все з одушевленем і робить ему овациї. Цїсар подарував з своєї приватної каси 800 зр., а то для бідних в Хлопах 100 зр., на розширене будинку шкільного тамже 300 зр., для бідних в Комарнї 200 зр., а на заведене для убогих 200 зр.

Тов. „Родина“ в Коломиї устроює у вівторок, дня 22-го с. м., в великій сали щадничої каси вечерок з танцями. Приготовленя роблять ся великі, щоби гостї забавили ся знаменито.

Де консеквенция? Нашу допись з Перемишля в 186-ім числї передрукувало львівске *Дѣло* і додало від себе при кінци увагу, що, мовляв, ті зпоміж москвофілів, котрі все ще чують ся Русинами, повинні отямити ся... Се справдї дивне, бо чому-ж властиво не отямить ся само *Дѣло* і его прихильники та не „пустять в трубу“ москвофілів? Не від москвофілів нам жадати отямленя, бо у них дорога і цїль цїлком ясні і до одної цїли стремлять всї москвофіли; але руска суспільність мае право жадати сего від *Дѣла* і его прихильників, се-б то опозицїонїстів. А окрім того: на якій підставі дїлить *Дѣло* москвофілів на дві партиї, коли всїм знане, що москвофіли з провінциї все ідуть солїдарно з львівским штабом. Як довго тривати ме та солїдарність, так довго не удасть ся анї *Дѣлу* анї кому иньшому їх розеднати. Тут не слїд очікувати дармо отямленя від москвофілів, а самому треба вже раз спамятати ся. Нехай же само *Дѣло* і его прихильники з рукою на серци спитають ся в своєї совісти, чи можуть они уважати себе добрими рускими патріотами, коли вяжуть ся з тими людьми, що мають на цїли лише погибіль руского народу?! Де-ж е та совість, коли опозиціонїсти рішили, що москвофіли-адвокати мають руским селянам у полїтичних і народних справах давати ради! ?...

Рускі радикали скликують на днї 26-го і 27-го с. м. з'їзд делеґатів своєї партиї (мабуть до Львова, бо в *Громадскім Голосї* не означене місце з'їзду).

Градова туча навістила в пятницю пополудни Станїславів. Град величини волоского горіха падав з великою силою через 10 мінут. Переполох, який запанував по домах, не дасть ся описати. Женщини падали хрестом і молили ся о відвернене страшного нещастя. В одній хвили витовк град тисячі шиб в містї, а в огородах і садах поробив страшні спустошеня. Нема нї одного дому, де би град не забив кілька штук дробу. Докладно ще не можна подати, кілько шкоди наробив град, а так само не знати ще, чи не стало ся яке нещасте, що при такій великій силї граду е можливе.

не був щирий в любови, та що тим самим і житє їх буде нещасливе, постановила занехати супружі наміри і попросту скрила ся перед ним. У своєї приятельки на провінциї знайшла захист, не даючи про себе найменьшої звістки. Свій поступок пояснювала тим, що мала рішучу постанову затерти всї слїди свого істнованя. Аж нараз в одній ґазетї вичитала наслїдки своєї утечі і підозріне, що впало на Роля Берте. Тому поспішила чим борше, щоб відкрити правду, оправдати его перед сьвітом і віддати ему свою руку.

Коли війшов, кинула ся ему в обійми, благаючи прощеня. Невимовно зворушений Роль притулив до серця свою наречену.

— Я був певний, — озвав ся — що не позволиш засудити мене.

— Але по що ви признавали ся до вини? — питае з черги судия.

— Бо в сей лише спосіб я міг вивабити еї з криївки.

Описана пригода е зовсїм правдива, намятають еї в судї.

Роль і Лукія побрали ся зараз. Прізвище женщини, видобутої з Секвани, по нинїшний день незнане, а цїла справа пійшла ad acta.

Який стан найлїпший? Неодин каже: Як би я ще раз народив ся на сьвіт, то я би знав, до чого брати ся, щоби менї було добре жити. — Цїкава річ, до чого би чоловікови брати ся, щоби єму було добре на сьвітї? Який би єму стан вибирати? — В кождім станї може бути добре і зле. Адже кажуть, що червакови і в хрінї було добре, а як вліз в моркву, то згинув. Так само буває і з людьми. Чоловік нераз кидає свій стан, а переносить ся до другого, по его думцї, лїпшого; але коли війде до него, то бідує в нїм і загибає. Виходить з того, що не сам стан по собі есть добрий або злий; то зависить від способу в який чоловік в нїм жиє і від обставин, в яких в нїм знаходить ся. Селянин мало що не з завистию споглядає на сьвітячі ґузики при мундурі урядника і хотїв би ним бути, а не знає, що той урядник бідачиско мало що не так само споглядає на него і думає собі: Який він щасливий! Має бодай кусень землї та свій власний кутик і не журить ся тим, що на першого треба перепроваджувати ся. — Лиш спосіб житя і обставини рішають, котрий стан есть лїпший. А які-ж суть стани? Головно двоякі: такі, в котрих чоловік шукає собі способу до житя в земли і єї богатствах, як н. пр. хлїбороби, купцї, ремісники і промисловцї, і такі, котрі жиють із служби для других станів, як н. пр. війско, урядники, духовеньство, учителї і т. д. Стан хлїборобский, купецкий, ремісничий і промисловий дають чоловікови безпосередно спосіб до житя: они дають єму можність заробляти гроші на всї боки і роблять его вповнї свобідним і независимим. Хлїбороб може доробляти ся гроша з поля і огорода, з худоби і саду і пасїки і т. д.; купець торгує всїлякими товарами, що на однім стратить, може на другім заробити: ремісник може собі вишукати більше або меньше роботи. В других станах чоловік вже стає слугою других, есть отже зависимим; не може того робити, що хоче, не може заробляти собі гроший на всї боки, мусить жити лиш з самої одної платнї. Урядник жиє від першого до першого часто навіть без надії, що та пенсия єму хоч о крихту прибільшить ся. То есть причиною, що люди із станів зависимих старають ся всїма силами купити собі бодай маленький кусень землї і стати независимими. Виходить з того, що стани хлїборобский, купецкий, ремісничий і промисловий суть лїпші, як всї прочі стани зависимі. Але щоби людям з тих станів дійсно добре вело ся, то потреба їм ще й великої просьвіти. Длятого то в краях, де просьвіта стоїть високо, там і селянин-хлїбороб стоїть собі лїпше, та має більше значінє, як у нас, і торговля та промисл там більше розвинені, а вслїд за тим і цїлий нарід богатий та має значінє в сьвітї. Там н. пр. селянин або ремісник уважає собі за честь бути селянином або ремісником і лиш рідко шукає щастя в станах зависимих, не так як у нас, де н. пр. селяньска дитина придбавши собі лиш трошки більшої просьвіти, а нераз лиш простої огляди зверха вже встидає ся признавати до того, що она селяньского роду. А з того всего така виходить наука: не в змінї стану шукати поліпшеня долї, але старати ся, придбати собі більшу просьвіту, а при єї помочи поліпшати свою долю і тим підносити значінє свого стану. Нехай наші селяни старають ся своїм дїтям давати висшу науку не на то, щоби они конче зміняли свій стан, але на то, щоби вертали назад на ґрунт і були лїпшими господарями, як їх батьки, дїди і прадїди.

Телеґрами „Буковини“.

З дня 7-го вересня 1896 року.

Відень. Надзвичайне видане Fremdenblatt-у доносить, що цїсар вислав начальникови полку Deutschmeistr-ів у відповідь на вірнопідданчу депешу вельми ласкаву телеґраму, в якій складає полкови і всїм будучим его членам свій цїсарский привіт і найкрасші желаня на щасливу й рівну минувшости будучність.

Атени. Король виїхав до Копенгаґи.

Бельград. Пограничні власти дїстали наказ, щоб завернули Міляна, скоро-б він схотїв дїстати ся до Сербії.

Приватна клїнїка хірурґічна
(Приватна лїчниця операцийна)
Д-РА СТ. КВЯТКОВСКОГО
емерит. **оператора** ц. к. хірурґ. клїнїки університетскої *Більрота-Гуссенбавера* у Відни
находить ся
в **Чернівцях**, улиця Менцґера ч. 25.
В справі приниманя хорих і иньших інформаций треба удавати ся до управителя приватної клїнїки **д-ра Квятковского** в Чернівцях, улиця ратушева (дім Вішоффера.) (35—100)

„Днїстер“
товариство взаїмних обезпечень
у Львові ул. Валова ч. 11.
перше і одиноке руске товариство асекурацийне, припоручене Веч. Духовеньству і всїм вірним через Впреосьв. Митр. і Преосьв. Еп. Ординарияти всїх трех галицких Епархій, обезпечає будинки, скот, господарскі знаряди, збіже в зернї і соломі, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Шкоди лїквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі, а договори заключені з першими Товариствами контрасекурацийними подають **„Днїстрови“** можність обезпечувати і виплачувати і **найвисші суми**

Полїси „Днїстра“ приймає банк краєвий у Львові при позичках іпотечних.

На житє можна обезпечати ся **через „Днїстер“** після **всїх можливих** комбінаций **в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові**, котре дає як найкористнїйші услівя і видає полїси і квіти в рускім язицї.

Товариство взаїмного кредиту „Днїстер“, стоваришене зареєстроване з обмеженою порукою, приимає від своїх членів і третих лиць **вкладки** до опроцентованя **по 5** процент. Ґваранция цїлковита. Удїли по 50 корон. Позички удїляють ся тілько властителям реальностий, вільних від тягарів, за порукою двох членів. З позичок відтягає ся десята часть на удїл.

Зголошеня о удїлене **аґенциї** в місцевостях, де „Днїстер“ не є заступлений, приймають ся.

Рух поїздів зелїзничих

важний з днем 1-го мая 1896 після середно-европейского годинника.

Приходять	Поїзди: поспішні			особові			мішані	
до Чернівців								
З Відня, Кракова, Львова, Станїславова, Коломиї і Снятина	11^{28}	.	.	$6^{\underline{57}}$	$10^{\underline{28}}$	$5^{\underline{50}}$		
З Букарешту, Яс, Сучави, Глїбоки	3^{29}	.	.	9^{12}	$10^{\underline{00}}$	$5^{\underline{23}}$		
З Новоселицї, Садаґури	.	.	.	.	.	.	11^{13}	$9^{\underline{50}}$
до Львова								
З Відня, Кракова	1^{30}	$5^{\underline{10}}$		$6^{\underline{55}}$	$9^{\underline{30}}$	9^{55}		
З Букарешту, Сучави, Чернівців, Станїславова	$9^{\underline{55}}$	.	.	$6^{\underline{13}}$	7^{28}	$2^{\underline{01}}$		
З Підволочиск	2^{30}	$10^{\underline{05}}$	.	8^{05}	5^{10}	.		
З „ на Підзамче	2^{18}	$9^{\underline{50}}$	.	7^{42}	4^{45}	.		
Зі Стрия	.	.	.	$12^{\underline{10}}$	8	1^{50}		
З Белзця	.	.	.	8^{00}	5^{45}	.		
Зі Сколього і Стрия	.	.	.	$10^{\underline{10}}$	.	.		
З Відня, Кракова (т. зв. блискавичний потяг)	.	.	$8^{\underline{45}}$	.	.	.		

Відходять	Поїзди: поспішні			особові			мішані	
з Чернівців								
До Снятина, Коломиї, Станїславова, Львова, Кракова і Відня	3^{47}	.	.	9^{41}	$10^{\underline{29}}$	$5^{\underline{38}}$		
До Глїбоки, Сучави, Яс, Букарешту	12^{03}	.	.	$7^{\underline{17}}$	$10^{\underline{48}}$	6^{16}		
До Садаґури, Новоселицї	.	.	.	.	.	.	4^{30}	6^{21}
зі Львова								
До Кракова і Відня		2^{50}	$11^{\underline{00}}$	$4^{\underline{40}}$	9^{55}	$6^{\underline{45}}$		
„ Підволочиск	.	2^{11}	6^{00}	.	9^{30}	$10^{\underline{45}}$		
„ „ з Підзамча	.	2^{25}	6^{14}	.	9^{48}	$11^{\underline{12}}$		
„ Чернівців, Сучави, Яс, Букарешту	6^{10}	.	.	10^{25}	2^{45}	$10^{\underline{15}}$		
„ Стрия	.	.	.	$5^{\underline{22}}$	9^{35}	$7^{\underline{22}}$		
„ Белзця	.	.	.	9^{15}	$7^{\underline{05}}$			
„ Сколього і Стрия	.	.	.	.	.	3^{05}		
„ Кракова, Відня, (т. зв. блискавичний потяг)	8^{40}	.	.	.	.	.		

Підчеркнені числа означують пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано. — Середно-европейский час ріжнить ся від львівского о 36 мінут, а від черновецкого о 44 мінут; коли на зелїзници є 12 год., то на львівскім годиннику є 12 год. 36 мін., а на черновецкім 12 год. 44 мінут.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях. За редакцию відповідає **Др. Василь Дутчак.**

З друкарнї „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Осипа Бучканича.